Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Архитектура, курулуш жана турак жай-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттиги	Государственное агентство архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Правительстве Кыргызской Республики

БУЙРУК
ПРИКАЗ

27 декабря 2018 года №24-нпа г. Бишкек

«Об утверждении Строительных норм Кыргызской Республики СН КР 31-09:2018 «Одноквартирные жилые дома»

В целях обеспечении безопасности одноквартирных жилых домов, руководствуясь постановлением Правительства Кыргызской Республики «О делегировании отдельных нормотворческих полномочий Правительства Кыргызской Республики ряду государственных органов исполнительной власти» от 15 сентября 2014 года № 530 и Положением о Государственном агентстве архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Правительстве Кыргызской Республики (далее-Госстрой), утвержденным постановлением Правительства Кыргызской Республики от 24 июня 2013 года №372, **приказываю:**

1. Утвердить Строительные нормы Кыргызской Республики СН КР 31-09:2018 «Одноквартирные жилые дома» согласно приложению.

2. Государственному проектному институту градостроительства и архитектуры при Госстрое:

- принять меры по официальному опубликованию настоящего приказа в соответствии с постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об источниках официального опубликования нормативных правовых актов Кыргызской Республики» от 26 февраля 2010 года № 117.

- в течение трех рабочих дней со дня официального опубликования направить копии настоящего приказа в двух экземплярах на государственном и официальном языках, на бумажном и электронном носителях, с указанием источника опубликования указанного приказа, в Министерство юстиции Кыргызской Республики для государственной регистрации;

- в течение трех рабочих дней со дня вступления в силу настоящего приказа направить копии в Аппарат Правительства Кыргызской Республики для информации.

3. Настоящий приказ вступает в силу по истечении 30 дней со дня официального опубликования.

4. Со дня вступления в силу настоящего приказа отменить действие строительные нормы и правила СНиП 31-02-2001 «Дома жилые одноквартирные».

5. Контроль за исполнением настоящего приказа возложить на заместителя директора Госстроя М.А. Акматалиева.

Директор **Б. Абдиев**

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Архитектура, курулуш жана турак жай-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттиги

Государственное агентство архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Правительстве Кыргызской Республики

БУЙРУК
ПРИКАЗ

2018-ж. 27-декабры №24-нпа Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын «Бир батирлүү турак үйлөр» курулуш ченемдерин КР КЧ 31-09:2018 бекитүү жөнүндө

Бир батирлүү турак үйлөрдүн коопсуздугун камсыз кылуу максатында, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2014-жылдын 15-сентябрындагы №530 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн ыйгарым укуктарын аткаруу бийлигинин бир катар мамлекеттик органдарына өткөрүү жөнүндө» токтомун жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2013-жылдын 24-июнунда №372 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Архитектура, курулуш жана турак жай-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттиги (мындан ары Мамкурулуш) жөнүндө жобону жетекчиликке алып, **буйрук кылам:**

1. Тиркемеге ылайык Кыргыз Республикасынын курулуш ченемдери КР КЧ 31-09:2018 « Бир батирлүү турак үйлөр » бекитилсин.

2. Мамкурулуштун алдындагы Шаар куруу жана архитектура мамлекеттик долбоорлоо институтуу:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2010-жылдын 26-февралындагы №117 "Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларын расмий жарыялоо булактары жөнүндө" токтомуна ылайык ушул буйруктун расмий жарыяланышы боюнча чараларды көрсүн;
- буйрук расмий жарыяланган күндөн тартып үч жумуш күндүн ичинде буйруктун көчүрмөлөрүн эки нускада мамлекеттик жана расмий тилдерде, электрондук жана кагаз түрүндө, аталган буйрукту жарыяланган булакты көрсөтүү менен мамлекеттик каттоодон өткөрүү үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтүлсүн;
- ушул буйрук күчүнө кирген күндөн тартып үч жумуш күндүн ичинде буйруктун көчүрмөлөрү Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппаратына маалымат үчүн жөнөтүлсүн.

3. Ушул буйрук расмий жарыялангандан күндөн тартып 30 күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

4. Ушул буйрук күчүнө кирген күндөн тартып крулуш ченемдери жана эрежелери КЧжЭ 31-02-2001 «Бир батирлүү турак үйлөр» колдонулуусу токтотулсун.

5. Ушул буйруктун аткарылышын контролдоо Мамкурулуштун директорунун орун басары М.А. Акматалиевге жүктөлсүн.

Директор **Б. Абдиев**

СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Система нормативных документов в строительстве

БИР БАТИРЛҮҮ ТУРАК ҮЙЛӨР

ОДНОКВАРТИРНЫЕ ЖИЛЫЕ ДОМА

Single apartment house

Дата введения – 27 декабря 2018 года

1 Область применения

Настоящие строительные нормы распространяются на вновь строящиеся и реконструируемые отдельно стоящие жилые дома (далее – дома) с количеством этажей не более чем три, предназначенные для проживания одной семьи (объекты индивидуального жилищного строительства).

Настоящие строительные нормы распространяются также на вновь строящиеся и реконструируемые дома с количеством этажей не более чем три, состоящие из нескольких блоков, количество которых не превышает десять и каждый из которых предназначен для проживания одной семьи, имеет общую стену (общие стены) без проемов с соседним блоком или соседними блоками, расположен на отдельном земельном участке и имеет выход на территорию общего пользования (жилые дома блокированной застройки), если они:

не имеют помещений, расположенных над помещениями других жилых блоков; не имеют общих входов, вспомогательных помещений, чердаков; имеют самостоятельные системы вентиляции;

имеют самостоятельные системы отопления или индивидуальные вводы и подключения к внешним тепловым сетям.

Блокированные дома, не отвечающие этим условиям, проектируют и строят в соответствии с требованиями МСН 3.02-04.

При проектировании и строительстве домов в соответствии с настоящими строительными нормами должны применяться также положения других более общих нормативов, распространяющиеся на жилые одноквартирные дома, если они не противоречат требованиям настоящего документа.

2 Нормативные ссылки

В настоящих строительных нормах использованы ссылки на следующие нормативные документы:

МСН 2.04-03-2005 Защита от шума;

МСН 2.04-05-95 Естественное и искусственное освещение;

МСН 3.02-03-2002 Здания и помещения для учреждений и организаций;

МСН 3.02-04-2004 Здания жилые многоквартирные;

МСН 4.02-03-2004 Тепловая изоляция оборудования и трубопроводов;

МСН 4.03-01-2003 Газораспределительные системы;

СНиП 2.01.07-85* Нагрузки и воздействия;

СНиП 2.02.01-83* Основания зданий и сооружений;

СНиП 2.02.04-88 Основания и фундаменты на вечномерзлых грунтах;

СНиП 2.03.11-85 Защита строительных конструкций от коррозии;

СНиП КР 23-01:2013 Тепловая защита зданий;

СНиП КР 23-02-00 Строительная климатология;

СН КР 35-01:2018 Проектирование среды жизнедеятельности с учетом потребностей лиц с ограниченными возможностями здоровья;

СП КР 35-01:2018 Обеспечение среды жизнедеятельности при принятии планировочном решении зданий для лиц с ограниченными возможностями здоровья;

СН КР 20-02:2018 Сейсмостойкое строительство. Нормы проектирования;

ГОСТ 27751-88 Надежность строительных конструкций и оснований.

П р и м е ч а н и е – При пользовании настоящими строительными нормами целесообразно проверить действие ссылочных нормативных документов на территории Кыргызской Республики по соответствующим информационным указателям Национального органа по стандартизации и уполномоченного государственного органа по разработке и реализации политики в сфере архитектурно-строительной деятельности, опубликованным в текущем году. Если ссылочный документ заменен (изменен), то при пользовании настоящими строительными нормами, следует руководствоваться замененным (именными) нормативными документом. Если ссылочный документ отменен без замены, то положение, в котором дана ссылка на него, применяется в части, не затрагивающей эту ссылку.

3 Термины и определения

В настоящих строительных нормах приняты следующие термины с соответствующими определениями:

3.1 **автостоянка:** Закрытая или открытая площадка, на которой можно оставить транспортное средство, необязательно под присмотром;

3.2 **блок жилой автономный:** Жилой блок, имеющий самостоятельные инженерные системы и индивидуальные подключения к внешним сетям, не имеющий общих с соседними жилыми блоками чердаков, подполий, шахт коммуникаций, вспомогательных помещений, наружных входов, а также помещений, расположенных над или под другими жилыми блоками;

3.3 **веранда:** Открытое или застекленное помещение, пристроенное или встроенное в здание; чаще используется в малоэтажных жилых домах, но в южных районах является составной частью квартиры и в многоэтажном строительстве; обычно не отапливается, вентилируется через открываемые створки окон, иногда оборудуется защитными устройствами от солнца. Веранды широко применяются в детских, санаторных учреждениях, больницах;

3.4 **дом жилой блокированный:** Тип малоэтажной жилой застройки, при котором расположенные в ряд однотипные жилые дома блокируются друг с другом боковыми стенами. Каждый из таких домов имеет отдельный вход, небольшой палисадник и, иногда, гараж;

3.5 **дом жилой одноквартирный:** Дом, предназначенный для постоянного совместного проживания одной семьи и связанных с ней родственными узами или иными близкими отношениями людей;

3.6 **помещения общественного назначения:** Встроенные в жилой дом или пристроенные к нему помещения, предназначенные для индивидуальной предпринимательской и другой общественной деятельности проживающих в доме людей;

3.7 **подполье:** Предназначенное для размещения трубопроводов инженерных систем пространство между перекрытием первого или цокольного этажа и поверхностью грунта;

3.8 **проветриваемое подполье:** Открытое пространство под зданием между поверхностью грунта и перекрытием первого надземного этажа;

3.9 **этаж:** Часть пространства здания между двумя горизонтальными перекрытиями (между полом и потолком), где располагаются помещения; уровень здания над (или под) уровнем земли;

3.10 **этаж надземный:** Этаж при отметке пола помещений не ниже планировочной отметки земли;

3.11 **этаж мансардный (мансарда):** Этаж в чердачном пространстве, фасад которого полностью или частично образован поверхностью (поверхностями) наклонной или ломаной крыши, при этом линия пересечения плоскости крыши и фасада должна быть на высоте не более 1,5 м от уровня пола мансардного этажа;

3.12 **этаж цокольный:** Этаж при отметке пола помещений ниже планировочной отметки земли не более чем на половину высоты помещения;

4 Общие положения

4.1 Во встроенных, встроенно-пристроенных к дому помещениях общественного назначения размещение учреждения различного

функционального назначения допускается согласно постановлению Правительства Кыргызской Республики от 11.04.2016 г. №201 по санитарно-эпидемиологическим требованиям.

4.2 Состав помещений дома, их размеры и функциональная взаимосвязь, а также состав инженерного оборудования определяются застройщиком. В доме должны быть созданы условия для отдыха, сна, гигиенических процедур, приготовления и приема пищи, а также для другой деятельности, обычно осуществляемой в жилище.

В домах, принадлежащих к государственному и муниципальному жилищному фонду, в том числе жилищному фонду социального использования, минимальную площадь квартир и число комнат в них рекомендуется принимать согласно МСН 3.02-04.

4.3 Дом должен включать как минимум следующий состав помещений: жилая(ые) комната(ы), кухня (кухня-ниша) или кухня-столовая, ванная комната или душевая, туалет, кладовая или встроенные шкафы; при отсутствии централизованного теплоснабжения – помещение теплогенераторной.

Дополнительные помещения и условия рассматриваются согласно заданию на проектирование с учетом соответствия требованиям настоящих строительных норм.

В доме должны быть предусмотрены отопление, вентиляция, водоснабжение, канализация, электроснабжение.

В домах, принадлежащих к государственному и муниципальному жилищному фонду, в том числе жилищному фонду социального использования, состав, площадь и оборудование помещений рекомендуется принимать с учетом МСН 3.02-04.

Площади помещений дома определяются с учетом расстановки необходимого набора мебели и оборудования и должны быть не менее: общей жилой комнаты – 12 м^2; спальни – 8 м^2 (при размещении ее в мансарде – 7 м^2); кухни – 6 м^2. Ширина помещений должна быть не менее: кухни и кухонной зоны в кухне-столовой – 1,7 м; передней – 1,4 м, внутриквартирных коридоров – 0,85 м; ванной – 1,5 м; туалета – 0,8 м. Глубина туалета должна быть не менее 1,2 м при открывании двери наружу и не менее 1,5 м – при открывании двери внутрь.

4.4 Высота (от пола до потолка) жилых комнат и кухни в климатических районах I А, I Б, I Г, I Д и IIА (по СН КР 23-02) должна быть не менее 2,7 м, в остальных – не менее 2,5 м. Высоту жилых комнат, кухни и других помещений, расположенных в мансарде, и при необходимости в других случаях, определяемых застройщиком, допускается принимать не менее 2,3 м. В коридорах и при устройстве антресолей высота помещений может приниматься не менее 2,1 м.

4.5 В жилых домах, относящихся к государственному и муниципальному жилищному фонду, в том числе жилищному фонду социального использования, должны быть обеспечены условия для жизнедеятельности лиц с ограниченными возможностями здоровья, доступность участка, дома и его помещений для людей с детскими колясками, для инвалидов и пожилых людей в соответствии с СН КР 35-

01 и СП КР 35-01. С этой целью должны быть предусмотрены необходимые габариты дорожек на участке и пандусы, а также соответствующие размеры дверей, тамбуров, коридоров и кухонь, уборных и ванных комнат.

4.6 В состав проектной документации на дом допускается включать инструкцию по эксплуатации дома.

Инструкция по эксплуатации дома должна содержать данные, необходимые владельцу дома для обеспечения безопасности в процессе эксплуатации, в том числе сведения об основных конструкциях и инженерных системах, схемы расположения скрытых элементов каркаса, скрытых проводок и инженерных сетей, а также предельные значения нагрузок на элементы конструкций дома и на его электросеть. Эти данные могут быть представлены в виде копий исполнительной документации.

4.7 Правила подсчета площадей помещений, определения объема и этажности дома и количества этажей принимают по МСН 3.02-04.

4.8 Перепланировка и переустройство домов, относящихся к государственному и муниципальному жилищному фонду, в том числе жилищному фонду социального использования, должны осуществляться в соответствии с Жилищным кодексом Кыргызской Республики.

5 Несущая способность и деформативность конструкций

5.1 Конструкции и основания дома должны быть рассчитаны на восприятие нормативных нагрузок и воздействий.

Нормативные значения нагрузок, учитываемые неблагоприятные сочетания нагрузок или соответствующих им усилий, предельные значения прогибов и перемещений конструкций, а также значения коэффициентов надежности по нагрузке должны быть приняты в соответствии с требованиями СНиП 2.01.07. Должны быть учтены также указанные в задании на проектирование дополнительные требования заказчика (например, нагрузки от печей, каминов, тяжелых элементов навесного оборудования и т.д.).

5.2 Используемые при проектировании конструкций методы расчета их несущей способности и допустимой деформативности должны отвечать требованиям действующих нормативных документов на конструкции из соответствующих материалов.

При размещении дома на подрабатываемой территории, на просадочных грунтах, в сейсмических районах, а также в других сложных геологических условиях следует учитывать дополнительные требования СН КР 20-02.

5.3 Фундаменты дома должны быть запроектированы с учетом физико-механических характеристик грунтов, предусмотренных в СНиП 2.02.01 (для вечномерзлых грунтов – в СНиП 2.02.04), характеристик гидрогеологического режима на площадке застройки, а также степени агрессивности грунтов и грунтовых вод по отношению к фундаментам и подземным инженерным сетям. Фундаменты должны обеспечивать необходимую равномерность осадок оснований под элементами дома.

6 Пожарная безопасность

6.1 Жилые одноквартирные дома относятся к классу Ф1.4 функциональной пожарной опасности.

При проектировании и строительстве домов должны быть предусмотрены установленные настоящими строительными нормами меры по предупреждению возникновения пожара, обеспечению возможности своевременной эвакуации людей из дома на прилегающую к нему территорию, нераспространению огня на соседние строения и жилые блоки, а также обеспечению доступа личного состава пожарных подразделений к дому для проведения мероприятий по тушению пожара и спасению людей. При этом учитывается возможность возникновения огня внутри любого помещения и выхода его на поверхность дома.

6.2 Противопожарные расстояния между домами, а также другими сооружениями должны соответствовать требованиям пожарной безопасности.

Смежные жилые блоки следует разделять глухими противопожарными стенами с пределом огнестойкости не менее REI 45 и класса пожарной опасности не ниже К1. Блокированные дома классов конструктивной пожарной опасности С2 и С3 дополнительно должны быть в соответствии с требованиями пожарной безопасности и глухими противопожарными стенами 1-го типа с пределом огнестойкости не менее REI 150 и класса пожарной опасности не ниже К0 на пожарные отсеки площадью этажа не более 600 м ^{2}, включающие один или несколько жилых блоков.

6.3 К одно- и двухэтажным домам требования по степени огнестойкости и классу конструктивной пожарной опасности не предъявляются.

6.4 В домах с количеством этажей равным трем (трехэтажные) основные конструкции должны соответствовать требованиям, предъявляемым к конструкциям зданий III степени огнестойкости: предел огнестойкости несущих элементов должен быть не менее R 45, перекрытий – REI 45, ненесущих наружных стен – Е 15, настилов бесчердачных покрытий – RE 15, открытых ферм, балок и прогонов бесчердачных покрытий – R 15. Предел огнестойкости межкомнатных перегородок не регламентируется. Класс конструктивной пожарной опасности дома должен быть не ниже С2.

Допускается конструкции трехэтажных домов выполнять IV степени огнестойкости, если площадь этажа не превышает 150 м^2, при этом следует принимать предел огнестойкости несущих элементов не менее R 30, перекрытий — не менее REI 30.

6.5 Каждый дом (жилой блок) должен иметь минимум один эвакуационный выход непосредственно наружу, в том числе на лестницу 3-го типа.

6.6 В трехэтажных домах открытые внутренние лестницы допускается рассматривать как эвакуационные, если для выхода по ним

наружу следует подняться или спуститься не более чем на один уровень (этаж).

Если в трехэтажных домах для выхода с верхнего этажа наружу необходимо спуститься на два уровня (этажа), то открытые внутренние лестницы допускается рассматривать как эвакуационные только при соблюдении одновременно следующих условий:

а) каждое помещение, которое может быть использовано для сна, должно иметь не менее одного окна, расположенного на высоте не более 1 м над уровнем пола;

б) указанные помещения должны иметь выход непосредственно в коридор или в холл с выходом на балкон;

в) высота расположения упомянутых окон и балкона над уровнем земли должна быть не более 7 м.

При устройстве лестничной клетки в трехэтажных домах в ее объеме допускается размещать входной вестибюль и поэтажные холлы. Конструкции стен и перекрытий таких лестничных клеток, включающих вестибюли и холлы, должны иметь предел огнестойкости не ниже REI 45 и класс конструктивной пожарной опасности не ниже К1.

Лестничная клетка может не иметь световых проемов в стенах, а освещаться верхним светом. Лестницы могут быть деревянными.

6.7 При проектировании и строительстве блокированных домов должны быть приняты меры для предупреждения распространения огня на соседние жилые блоки и пожарные отсеки, минуя противопожарные преграды. Для этого противопожарные стены должны пересекать все конструкции дома, выполненные из горючих материалов.

При этом противопожарные стены 1-го типа, разделяющие дом на пожарные отсеки, должны возвышаться над кровлей и выступать за наружную облицовку стен не менее чем на 15 см, а при применении в покрытии, за исключением кровли, материалов групп горючести Г3 и Г4 – возвышаться над кровлей не менее чем на 60 см и выступать за наружную поверхность стены не менее чем на 30 см.

Противопожарные стены, разделяющие жилые блоки дома, могут не пересекать кровлю и наружную облицовку стен при условии, что зазоры между противопожарной стеной и кровлей, а также между противопожарной стеной и облицовкой стены плотно заполнены негорючим материалом на всю толщину противопожарной стены.

Прямое расстояние по горизонтали между любыми проемами, расположенными в соседних пожарных отсеках, должно быть не менее 3 м, а в соседних жилых блоках – не мене 1,2 м.

При примыкании наружных стен смежных жилых блоков или пожарных отсеков под углом 135° и менее участок наружной стены, образующей этот угол, общей длиной не менее 1,2 м для смежных жилых блоков и не менее 3 м для смежных пожарных отсеков должен быть выполнен таким образом, чтобы он отвечал требованиям, предъявляемым к соответствующей противопожарной стене.

6.8 Встроенная автостоянка для двух машин и более должна отделяться от других помещений дома (блока) перегородками и перекрытиями с пределом огнестойкости не менее REI 45.

Дверь между автостоянкой и жилыми помещениями должна быть оборудована уплотнением в притворах, устройством для самозакрывания и не должна выходить в помещение для сна.

6.9 Строительные конструкции дома не должны способствовать скрытому распространению горения. Пустоты в стенах, перегородках, перекрытиях и покрытиях, ограниченные материалами групп горючести Г3 и Г4 и имеющие минимальный размер более 25 мм, а также пазухи чердаков и мансард следует разделять глухими диафрагмами на участки, размеры которых должны быть ограничены контуром ограждаемого помещения. Глухие диафрагмы не должны выполняться из термопластичных пенопластов.

6.10 Трехэтажные дома должны быть оборудованы автономными оптико-электронными дымовыми пожарными извещателями, или другими извещателями с аналогичными характеристиками. На каждом этаже дома с учетом необходимости своевременного оповещения о возникновении очага пожара должен быть установлен по крайней мере один пожарный извещатель. Дымовые извещатели не следует устанавливать на кухне, а также в ванных комнатах, душевых, туалетах и т.п. помещениях.

Встроенные автостоянки и помещения общественного назначения должны быть оборудованы указанными извещателями и, кроме того, первичными средствами пожаротушения.

6.11 При отсутствии централизованного теплоснабжения в качестве источников тепловой энергии, работающих на газовом или жидком топливе, должны применяться автоматизированные теплогенераторы полной заводской готовности. Указанные теплогенераторы следует устанавливать в вентилируемом помещении дома в первом или цокольном этаже, в подвале или на крыше. Генераторы тепловой мощностью до 35 кВт допускается устанавливать на кухне.

Помещение, в котором расположен теплогенератор, работающий на газовом или жидком топливе, должно соответствовать требованиям безопасности, изложенным в МСН 4.02-03 и МСН 4.03-01.

Ввод газопровода следует осуществлять непосредственно в кухню или в помещение теплогенераторной. Внутренний газопровод в доме должен отвечать требованиям, предъявляемым к газопроводам низкого давления по МСН 4.03-01.

При отсутствии централизованного газоснабжения для снабжения газом кухонных плит допускается применение газобаллонных установок, размещаемых вне дома. Внутри дома допускается установка баллона вместимостью не более 50 л.

6.12 Теплогенераторы, в том числе печи и камины на твердом топливе, варочные плиты и дымоходы должны быть выполнены с осуществлением конструктивных мероприятий, обеспечивающих пожарную безопасность дома. Теплогенераторы и варочные плиты заводского изготовления должны быть установлены также с учетом

требований безопасности, содержащихся в инструкциях предприятий-изготовителей.

Кладовую твердого топлива допускается располагать в первом, цокольном этаже или в подвале дома.

6.13 Газовые камины должны быть заводского изготовления. Отвод продуктов горения должен быть предусмотрен в дымоход. Размещение каминов и оснащение их газогорелочных устройств автоматикой безопасности должны производиться с соблюдением требований, имеющихся в инструкциях предприятия-изготовителя.

6.14 Электроустановки должны отвечать требованиям «Правил устройства электроустановок (ПУЭ)» и государственных стандартов на электроустановки зданий с учетом положений настоящего пункта и быть оборудованы устройствами защитного отключения (УЗО).

Электропроводка, монтируемая непосредственно по поверхности строительных конструкций или скрыто внутри них, должна быть выполнена кабелем или изолированными проводами, имеющими оболочки, не распространяющие горение. Допускается пропускать такой провод или кабель непосредственно через конструкции дома (без использования втулок или трубок).

Электропечи, применяемые для парильной сауны, должны иметь автоматическую защиту и устройство отключения через 8 ч непрерывной работы.

6.15 При проектировании и строительстве домов должны учитываться требования по обеспечению водой для наружного пожаротушения.

7 Безопасность при пользовании

7.1 Дом должен быть запроектирован, возведен и оборудован таким образом, чтобы предупредить риск получения травм жильцами при передвижении внутри и около дома, при входе и выходе из дома, а также при пользовании его подвижными элементами и инженерным оборудованием.

7.2 Уклон и ширина лестничных маршей и пандусов, высота ступеней, ширина проступей, ширина лестничных площадок, высота проходов по лестницам, подвалу, эксплуатируемому чердаку, перепады уровня пола, а также размеры дверных проемов должны обеспечивать удобство и безопасность передвижения и возможность перемещения предметов оборудования помещений дома. В необходимых случаях должны быть предусмотрены поручни. Применение лестниц с разной высотой ступеней не допускается.

7.3 Высота ограждений лестниц, балконов, лоджий, террас, кровли и в других местах опасных перепадов высоты должна быть достаточной для предупреждения падения и быть не менее 0,9 м.

Ограждения должны быть непрерывными, оборудованы поручнями и рассчитаны на восприятие нагрузок не менее 0,3 кН/м.

7.4 В доме и на участке следует предусматривать необходимые мероприятия по защите от несанкционированного вторжения.

7.5 Конструктивные решения элементов дома (в том числе расположение пустот, способы герметизации мест пропуска трубопроводов через конструкции, устройство вентиляционных отверстий и размещение тепловой изоляции и т.д.) должны предусматривать защиту от проникновения грызунов и насекомых.

7.6 Инженерные системы дома должны быть запроектированы и смонтированы с учетом требований безопасности, содержащихся в соответствующих нормативных документах, и указаний инструкций заводов–изготовителей оборудования. При этом: температура поверхностей доступных частей нагревательных приборов и подающих трубопроводов отопления не должна превышать 70 ° С, если не приняты меры для предотвращения касания их человеком, и 90 °С в других случаях; температура поверхностей других трубопроводов и дымоходов не должна превышать 40 °С; температура горячего воздуха на расстоянии 10 см от выпускного отверстия приборов воздушного отопления не должна превышать 70 °С; температура горячей воды в системе горячего водоснабжения не должна превышать 60 °С.

7.7 Агрегаты и приборы, смещение которых может привести к пожару или взрыву, в доме, возведенном в сейсмическом районе, должны быть надежно закреплены.

8 Обеспечение санитарно-эпидемиологических требований

8.1 При проектировании и строительстве домов должны быть предусмотрены установленные настоящим строительным нормам меры, обеспечивающие выполнение санитарно-эпидемиологических требований по охране здоровья людей и окружающей природной среды.

8.2 Система отопления и ограждающие конструкции дома должны быть рассчитаны на обеспечение в помещениях дома в течение отопительного периода при расчетных параметрах наружного воздуха для соответствующих районов строительства температуры внутреннего воздуха в допустимых пределах, установленных ГОСТ 30494, но не ниже 20 °С для всех помещений с постоянным пребыванием людей, а в кухнях и уборных – 18°С, в ванных и душевых – 24 °С, температура в помещениях, где ванная совмещенная санузлом – 22 °С.

При устройстве в доме системы воздушного отопления с принудительной подачей воздуха в холодный период года эта система должна быть рассчитана на обеспечение в помещениях дома оптимальных значений параметров микроклимата по ГОСТ 30494 (температура, относительная влажность и скорость движения воздуха, результирующая температура помещения и ее локальная асимметрия). При устройстве системы кондиционирования воздуха оптимальные параметры должны обеспечиваться и в теплый период года.

8.3 Система вентиляции должна поддерживать чистоту (качество) воздуха в помещениях в соответствии с санитарными требованиями и

равномерность его поступления и распространения. Вентиляция может быть:

с естественным побуждением удаления воздуха через вентиляционные каналы; с механическим побуждением притока и удаления воздуха, в том числе

совмещенная с воздушным отоплением; комбинированная с естественным притоком и удалением воздуха через

вентиляционные каналы с частичным использованием механического побуждения.

Удаление воздуха следует предусматривать из кухни, уборной, ванны и при необходимости – из других помещений дома.

Воздух из помещений, в которых могут быть вредные вещества или неприятные запахи, должен удаляться непосредственно наружу и не попадать в другие помещения, в том числе через вентиляционные каналы.

Для обеспечения естественной вентиляции должна быть предусмотрена возможность проветривания помещений дома через окна, форточки, фрамуги и др.

8.4 Минимальная производительность системы вентиляции дома в режиме обслуживания должна определяться из расчета не менее однократного обмена объема воздуха в течение часа в помещениях с постоянным пребыванием людей. Из кухни в режиме обслуживания должно удаляться не менее 60 $м^3$ воздуха в час, из ванны, уборной – 25 $м^3$ воздуха в час.

Кратность воздухообмена в других помещениях, а также во всех вентилируемых помещениях в нерабочем режиме должна составлять не менее 0,2 объема помещения в час.

8.5 При строительстве домов на участках, где, по данным инженерно-экологических изысканий, имеются выделения почвенных газов (радона, метана, торина), должны быть приняты меры по изоляции соприкасающихся с грунтом полов и стен подвалов, чтобы воспрепятствовать проникновению почвенного газа из грунта в дом, и другие меры, способствующие снижению его концентрации в соответствии с требованиями санитарных норм.

8.6 Звукоизоляция наружных и внутренних ограждающих конструкций жилых помещений, воздуховодов и трубопроводов должна обеспечивать снижение звукового давления от внешних источников шума, а также от шума оборудования инженерных систем до уровня, не превышающего допускаемого по МСН 2.04-03.

Стены, разделяющие жилые блоки блокированного дома, должны иметь индекс изоляции воздушного шума не ниже 52 дБ.

8.7 Естественное освещение должно быть обеспечено в жилых комнатах и кухне.

Уровень естественного освещения должен соответствовать требованиям МСН 2.04-05. Отношение площади световых проемов к площади пола жилых помещений и кухонь должно быть не менее 1:8. Для мансардных этажей допускается принимать это отношение не менее 1:10.

Необходимость естественного освещения для встроенных помещений общественного назначения устанавливается по МСН 3.02-03. Уровень естественного освещения этих помещений должен соответствовать требованиям.

8.8 Ограждающие конструкции дома должны иметь теплоизоляцию, воздухоизоляцию от проникновения наружного холодного воздуха и пароизоляцию от диффузии водяного пара из внутренних помещений, обеспечивающие:

необходимую температуру на внутренних поверхностях конструкций и отсутствие конденсации влаги внутри помещений;

предотвращение накопления влаги в конструкциях.

Разница температуры внутреннего воздуха и внутренней поверхности конструкций наружных стен при расчетной температуре внутреннего воздуха не должна превышать 4 °С, а для конструкций пола первого этажа – 2 °С. Температура внутренней поверхности конструктивных элементов окон не должна быть ниже 3 °С при расчетной температуре наружного воздуха.

Помещения дома должны быть защищены от проникновения дождевой, талой, грунтовой воды и бытовых утечек воды.

8.9 Снабжение дома питьевой водой должно быть предусмотрено от централизованной сети водоснабжения населенного пункта в соответствии с требованиями СНиП 2.04.02.

8.10 Для удаления сточных вод должна быть предусмотрена система канализации – централизованная, локальная или индивидуальная, в том числе выгребная, поглощающая или с санитарной индивидуальной биообработкой.

Сбор и удаление твердых бытовых отходов и отходов от эксплуатации помещений общественного назначения должны быть организованы в соответствии с правилами эксплуатации жилищного фонда, принятыми органами местного самоуправления.

Сточные воды и твердые отходы должны удаляться без загрязнения территории и водоносных горизонтов.

9 Энергосбережение

9.1 Дом должен быть запроектирован и возведен таким образом, чтобы при выполнении установленных требований к внутреннему микроклимату помещений и другим условиям проживания обеспечивалось эффективное и экономное расходование невозобновляемых энергетических ресурсов при его эксплуатации.

9.2 Соблюдение требований, касающихся норм по энергосбережению, оценивают или по характеристикам основных элементов дома – строительных конструкций и инженерных систем, или по комплексному показателю удельного расхода энергии на отопление дома.

9.3 При оценке энергоэффективности дома по характеристикам его строительных конструкций и инженерных систем требования настоящего строительных норм считаются выполненными, если соблюдены следующие условия:

приведенное сопротивление теплопередаче и воздухопроницаемость ограждающих конструкций, не ниже требуемых по СНиП КР 23-01;

системы отопления, вентиляции, кондиционирования воздуха и горячего
водоснабжения имеют автоматическое или ручное регулирование;

инженерные системы дома при централизованном снабжении оснащены приборами учета тепловой энергии, холодной и горячей воды, электроэнергии и газа.

9.4 При оценке энергоэффективности дома по комплексному показателю удельного расхода энергии на его отопление требования настоящего строительных норм считаются выполненными, если расчетное значение удельного расхода энергии q для поддержания в доме нормируемых параметров микроклимата и качества воздуха не превышает максимально допустимого нормативного значения ^{qreq}h, приведенного в СНиП КР 23-01.

При этом инженерные системы дома должны иметь автоматическое или ручное регулирование и при централизованном снабжении должны быть оснащены приборами учета расхода теплоты, холодной и горячей воды, электроэнергии и газа.

9.5 Расчетное значение удельного расхода тепловой энергии на отопление запроектированного дома qопределяют, как сумму теплопотерь через ограждающие конструкции и с уходящим воздухом через систему вентиляции за отопительный период, отнесенную к 1 м^2 площади отапливаемых помещений дома и числу градусосуток отопительного периода.

9.6 В целях достижения оптимальных технико-экономических характеристик дома и дальнейшего сокращения удельного расхода энергии на отопление предусматривают:

объемно-планировочные решения дома, обеспечивающие улучшение показателей его компактности;

наиболее рациональную ориентацию дома и его помещений по отношению к странам света с учетом преобладающих направлений холодного ветра и потоков солнечной радиации;

применение эффективного инженерного оборудования соответствующего номенклатурного ряда с повышенным КПД;

применение энергосберегающих источников искусственного освещения; утилизацию теплоты отходящего воздуха, сточных вод, использование возобновляемых источников солнечной энергии, ветра и т.д.

Если в результате проведения указанных мероприятий соблюдение условий обеспечивается при меньших значениях сопротивления теплопередаче ограждающих конструкций, чем требуемые СНиП КР 23-01,

то допускается снижать показатели сопротивления теплопередаче стен по сравнению с требуемыми СНиП КР 23-01.

9.7 Нормы настоящего раздела не распространяются на возводимые собственными силами традиционные дома с рублеными стенами из бревен при площади отапливаемых помещений не более 60 м ^{2}.

9.8 При разработке инженерного обеспечения жилого дома допускается использование возобновляемых природных источников энергии (солнечной, ветровой и т.п.).

10 Долговечность и ремонтопригодность

10.1 При соблюдении установленных правил эксплуатируемый дом должен сохранять свои свойства в соответствии с требованиями настоящего строительных норм в течение предполагаемого срока службы, который может устанавливаться в задании на проектирование.

10.2 Основные неремонтируемые элементы дома, которыми определяются его прочность, устойчивость и срок службы дома в целом, должны сохранять свои свойства в допустимых пределах с учетом требований ГОСТ 27751 и строительных норм на строительные конструкции из соответствующих материалов.

10.3 Элементы, детали, оборудование с меньшими сроками службы, чем предполагаемый срок службы дома, должны быть заменяемы в соответствии с установленными в проекте межремонтными сроками с учетом требований задания на проектирование. Решение о применении менее или более долговечных элементов, материалов или оборудования при соответствующем увеличении или уменьшении межремонтных сроков устанавливается технико-экономическими расчетами.

10.4 Конструкции и детали должны быть выполнены из материалов, обладающих стойкостью к возможным воздействиям влаги, низких температур, агрессивной среды, биологических и других неблагоприятных факторов согласно СНиП 2.03.11.

В необходимых случаях должны быть приняты соответствующие меры от проникновения дождевых, талых, грунтовых вод в толщу несущих и ограждающих конструкций дома, а также образования недопустимого количества конденсационной влаги в наружных ограждающих конструкциях путем достаточной герметизации конструкций или устройства вентиляции закрытых пространств и воздушных прослоек.

В соответствии с требованиями действующих нормативных документов должны применяться необходимые защитные составы и покрытия.

10.5 Стыковые соединения сборных элементов и слоистые конструкции должны быть рассчитаны на восприятие температурно-влажностных деформаций и усилий, возникающих при неравномерной осадке оснований и при других эксплуатационных воздействиях. Используемые в стыках уплотняющие и герметизирующие материалы должны сохранять упругие и адгезионные свойства при воздействии отрицательных температур и намокании и быть устойчивыми к

ультрафиолетовым лучам. Герметизирующие материалы должны быть совместимыми с материалами защитных и защитно-декоративных покрытий конструкций в местах их сопряжения.

10.6 Должна быть обеспечена возможность доступа к оборудованию, арматуре и приборам инженерных систем дома, и их соединениям для осмотра, технического обслуживания, ремонта и замены.

Оборудование и трубопроводы, на работу которых могут отрицательно повлиять низкие температуры, должны быть защищены от их воздействия.

10.7 При строительстве домов в районах со сложными геологическими условиями, подверженных сейсмическим воздействиям, подработке, просадкам и другим перемещениям грунта, включая морозное пучение, вводы инженерных коммуникаций должны выполняться с учетом необходимости компенсации возможных перемещений основания.

Оборудование и трубопроводы должны быть закреплены на строительных конструкциях дома таким образом, чтобы их работоспособность не нарушалась при возможных перемещениях конструкций.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КУРУЛУШ ЧЕНЕМДЕРИ

Курулуштагы ченемдик документтер тутуму

БИР БАТИРЛҮҮ ТУРАК ҮЙЛӨР

ОДНОКВАРТИРНЫЕ ЖИЛЫЕ ДОМА

Single apartment house

Киргизүү датасы 2018-ж. 27-декабры

1 Колдонуу чөйрөсү

Ушул курулуш ченемдер жаңы курулуп жаткан жана кабаттардын саны үчтөн көп эмес, бир үй-бүлөгө ылайыкталган (жеке турак курулуш объекттери), реконструкцияланып жаткан өзүнчө турган турак үйлөргө (мындан ары- үйлөр) тиешелүү.

Ушул курулуш ченемдер ошондой эле жаңы курулуп жаткан жана реконструкцияланып жаткан кабаттардын саны үчтөн көп эмес, ондон ашпаган жана ар бири бир гана үй-бүлөгө ылайыкталып, коңшу блоктор менен (блок менен)тешиктери жок жалпы дубалга ээ (жалпы дубалдарга ээ) бир нече блоктордон турган, өзүнчө жер тилкесинде жайгашкан жана жалпы колдонгон аймакка чыгышы бар (блоктолгон курулуштагы турак үйлөр) жана эгерде алар:

башка турак блоктордун бөлмөлөрүнүн үстүндө жайгашкан бөлмөлөргө ээ болбосо; жалпы чыгыштарга, көмөкчү бөлмөлөргө, чатырлардын алдыларына ээ болбосо;

өз алдынча желдетүүчү тутум бар болсо;өз алдынча жылытуучу тутумга ээ жана тышкы жылытуучу тармактарга жеке туташтыруулары жана кийрип алуулары бар болсо, аларга да тиешелүү болот.

Ушул талаптарга жооп бербеген блоктолгон үйлөр МАКЧ 3.02-04 талаптарына ылайык долбоорлонуп, курулат. Үйлөрдү ушул курулуш ченемдерине ылайык долбоорлоп, курган учурда, ошондой эле ушул ченемдердин талаптарына каршы келбеген башка бир батирлүү турак үйлөргө тиешелүү жалпы жоболорду жана ченемдерди колдонуу керек.

2 Ченемдик шилтемелер

Ушул курулуш ченемдеринде төмөндөгү документтерге ченемдик шилтемелер пайдаланылды:

МАКЧ 2.04-03-2005 Чуулдоодон сактоо;

МАКЧ 2.04-05-95 Табигый жана жасалма жарыктандыруу;

МАКЧ 3.02-03-2002 Мекемелер жана уюмдар үчүн имараттар жана бөлмөлөр;

МАКЧ 3.02-04-2004 Көп батирлүү турак имараттар;

МАКЧ 4.02-03-2004 Жабдыктарды жана трубопроводдорду жылуулап обочолонтуу;

МАКЧ 4.03-01-2003 Газ бөлүштүрүүчү тутумдар;

КЧжЭ 2.01.07-85* Жүктөмдөр жана таасирлер;

КЧжЭ 2.02.01-83* Имараттардын жана курулмалардын түптөрү;

КЧжЭ 2.02.04-88 Түбөлүк тоң грунттардагы түптөр жана пайдубалдар;

КЧжЭси 2.03.11-85 Курулуштук конструкцияларды коррозиядан сактоо;

КР КЧжЭси 23-01:2013 Имараттарды жылуулук менен сактоо;

КР КЧжЭ 23-02-00 Курулуш климатологиясы;

КР КЧ 35-01:2018 Жашоо-турмуш чөйрөсүн долбоорлоо керектөөлөрүн эсепке алуу менен мүмкүнчүлүгү чектелүү адамдардын ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү;

КР КЭ 20-02-2018 Сейсмотуруштуу курулуш. Долбоорлоо нормалары

ГОСТ 27751-88 Курулуш конструкцияларынын ишенимдүүлүгү жана негиздери.

Э с к е р т ү ү - Ушул курулуш ченемдерин колдонууда шилтеме жасалган ченемдик документтердин Кыргыз Республикасынын аймагында иштешин үстүбүздөгү жылда жарык көргөн Стандартташтыруу боюнча улуттук органдын жана Мамкурулуштун тийиштүү маалыматтык указаттелдери боюнча текшерүү максатка ылайык келет. Эгерде шилтеме жасалган документ алмаштырылса (өзгөртүлсө), анда ушул курулуш ченемдерин колдонууда алмаштырылган (өзгөртүлгөн) документтерди жетекчиликке алуу абзел. Эгерде шилтеме жасалган документ алмаштырылбай эле алынып ташталса, анда ага шилтеме берилген тиркеменин ушул шилтемеге тиешеси жок бөлүктөрү гана колдонулат.

3 Терминдер жана аныктамалар

Ушул курулуш ченемдеринде төмөндөгү терминдер тиешелүү аныктамалары менен берилген:

3.1 **автотоктотмо:** Сөзсүз көз салуукерекболбогон, транспорт каражатын коюуга мүмкүн болгон жабыкже ачык аянтча;

3.2 **автономдуу турак блок:** Өз алдынча инженердик тутумдарга ээ жанатышкы тармактарга жеке туташтыруулары бар, коңшу турак блоктор менен жалпы чатырлардын алдыларына, жер төлөлөргө, коммуникация шахталарына, көмөкчүбөлмөлөргө, тыштан кирүүлөгө, ошондой эле башка турак блоктордун үстүндөгү же алдындагы бөлмөлөрүнө ээ болбогон турак блок;

3.3 **веранда:** Үйгө кошулуп салынган, үстү жабылган,

жылытылбаган, терезеленген жай; аз кабаттуу үйлөрдө көп колдонулат, бирок түштүк райондордо көп батирлүү курулуштарда батирдин курамынын бөлүгү болуп эсептелет; адатта жылытылбайт, терезенин ачыла турган капкактары аркылуу желдетилет, кээде күн нүрүнан коргоочу түзүлүштөр менен жабдылат. Верандалар балдар мекемелеринде, санаторийлерде жана ооруканаларда кеңири колдонулат;

3.4 **блоктолгон турак үй:** Аз кабаттуу турак курулуштун тиби, мында бир катарда жайгашкан бир типтүү турак үйлөр каптал дубалдары менен бири бири менен блоктолушат. Ушундай үйлөрдүн ар биринде өзүнчө кирүүчү эшиги, үйдүн алдындагы чакан багы, кээде, гаражы бар;

3.5 **бир батирлүү турак үй:** Бир үй-бүлө жана алар менен туугандык байланышта болгон же башка байланыштагы жакын адамдар менен ар дайым чогуу жашаш үчүн арналган үй;

3.6 **коомдук милдеттеги жайлар/бөлмөлөр:** Турак үйгө жанаша же кошуп курулган, үйдө жашаган адамдардын коомдук ишмердүүлүгүнө же башка жеке ишкердүүлүккө арналганжайлар/бөлмөлөр;

3.7 **жер төлө:** Инженердик тутумдардын трубопроводдорун жайгаштырууга арналган биринчи же цоколь кабаттын перекрытиеси менен топурактын үстүнө чейинки аралык;

3.8 **желдетилүүчү жер төлө:** Имараттын алдындагы жер үстүндөгү биринчи кабаттын перекрытиеси менен грунттун үстүнө чейинки ачык аралык;

3.9 **кабат:** Имараттын жердин деңгээлинин үстүндөгү (алдындагы) деңгээли; имараттын бөлмөлөрү жайгашкан эки горизонталдуу перекрытиесинин ортосундагы мейкиндиктин бөлүгү (пол менен шыптынортосу);

3.10 **жер үстүндөгү кабат:** Бөлмөлөрдүн полун белгилөөдө жердин мерчемделген белгисинен төмөн болбогон кабат;

3.11**мансарда кабаты (мансарда):** Чатыр алдында жайгашкан кабат, анын фасады толугу менен же жарым-жартылай чатырдын эңкейиш бетинен (беттеринен) турат, мында чатырдын бетинин фасад менен кесилиш сызыгы мансарда кабатынын полунун деңгэлинен 1,5м бийиктиктен жогору эмес болууга тийиш;

3.12 **цоколь кабаты:** Бөлмөлөрдүн полун белгилөөдө мерчемделген жер белгисинен бөлмөнүн бийиктигинин жарымынан көп эмес төмөн болгон кабат.

4 Жалпы жоболор

4.1 Үйгө кошо, кошо-жанаша курулган жалпы колдонуучу жайларда ар кандай милдеттеги мекемелердин жайгашуусуна уруксат Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 11.04.2016-ж. №201 объектерге санитардык-эпидемиологиялык талаптар токтомуна ылайык берилет.

4.2 Үйдүн бөлмөлөрүнүн курамы, саны жана функционалдык өз ара байланышы, ошондой эле инженердик жабдыктардын курамы курдуруучу тарабынан аныкталат. Үйдө эс алууга, уктоого, гигеналык процедураларга,

тамакты жасоого жана тамактанууга жана башка, адатта үйдө жасалуучу иштерге, шарттар түзүлүшү керек.

Мамлекеттик жана муниципалдык турак фондуна караштуу үйлөрдө, алардын ичинде социалдык милдеттеги турак фондуна караштууларында, батирлердин минималдуу аянтын жана алардагы бөлмөлөрдүн санын 3.02-04 ЭАКЧга ылайык кабыл алуу сунушталат.

4.3 Үйдө аз дегенде төмөндөгү курамдагы бөлмөлөр болууга тийиш: турак бөлмө(лөр), ашкана (ашкана-ниша) же ашкана-тамактануучу бөлмө, ванна же душ бөлмөсү, даараткана, кампа, же кошо курулган шкафтар; борборлоштурулган жылытуу тутуму жок болгон учурда – от жагуучу бөлмө.

Кошумча бөлмөлөр жана шарттар ушул курулуш ченемдеринин талаптарына каршы келбеген шайкештиктерди эске алып, долбоорлоо тапшырмасына ылайык каралат.

Үйдө жылытуу, желдетүү, суу менен камсыздоо, канализация, электр менен камсыздоо каралууга тийиш.

Мамлекеттик жана муниципалдык турак фондуна караштуу үйлөрдө, алардын ичинде социалдык милдеттеги турак фондуна караштууларында бөлмөлөрдүн курамын, аянттарын жана жабдылышын МАКЧ 3.02-04 ылайык аныктоо сунушталат.

Үйдүн бөлмөлөрүнүн аянттары керектүү эмеректердин жана жабдыктардын жыйындысын жайгаштырууну эске алып, төмөндөгүлөрдөн кем эмес аныкталат: жалпы турак бөлмөнүн аянты – 12 м^2; уктоо бөлмөсүнүн – 8 м^2(мансардада жайгашса – 7 м^2); ашкананын аянты – 6 м^2. Бөлмөлөрдүн туурасы төмөндөгүлөрдөн кем эмес болушу керек: ашкана-тамактануучу бөлмөнүн тамак жасоочу жана ашкана зонасы –1,7 м; оозгу үйдүкү –1,4 м, батирдин ичиндеги коридорлордуку –0,85 м; ваннаныкы – 1,5 м;даараткананыкы – 0,8 м. Даараткананын узундугу, эшик сыртка ачылганда –1,2 м кем эмес, жана эшик ичине ачылганда – 1,5 мкем эмес болууга тийиш.

4.4 Турак бөлмөлөрдүн жана ашкананын бийиктиги (полдон шыпка чейин) I А, I Б, I Г, I Д жанаIIА климат райондорунда (КЧжЭ 23-02 боюнча) 2,7 м кем эмес болууга тийиш, башкаларда – 2,5м кем эмес болушу керек. Турак бөлмөлөрдүн, ашкананын ж.б. мансардада жайгашкан бөлмөлөрдүн бийиктиги, курдуруучу аныктаган зарыл болгон башка учурларда, 2,3 кем эмес болушу мүмкүн. Коридорлордо жана антресолдорду орнотууда бөлмөлөрдүнбийиктиги – 2,1 м кем эмес кабыл алынса болот.

4.5 Мамлекеттик жана муниципалдык турак фондуна караштуу үйлөрдө, алардын ичинде социалдык милдеттеги турак фондуна караштууларында калктын ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдардын жашоо үчүн, балдар коляскалары бар адамдарга, майыптарга жана улгайып калган адамдарга КР КЧ 35-01 жана КР КЭ 31-01 ылайык тилкенин, үйдүн жана анын бөлмөлөрүнүн жеткиликтүүлүгү камсыздалышы керек.

Ушул максатта тилкедеги жолдордун жана пандустардын тийиштүү габариттери, ошондой эле эшиктердин, тамбурлардын, коридорлордун

жана ашканалардын, дааратканалардын жана ванна бөлмөлөрүнүн тийиштүү өлчөмдөрү алдын ала каралууга тийиш.

4.6 Үйдүн долбоорлоо документтерине үйдү эксплуатациялоо боюнча нускаманы да киргизүүгө болот.

Үйдү эксплуатациялоо боюнча нускамада үйдүн ээси аны иштетүүдө коопсуздукту камсыздоо үчүн керектүү маалыматтарды камтууга тийиш, алардын ичинде негизги конструкциялар жана инженердик тутумдар жөнүндө маалыматтар, каркастын көмүскө (көрүнбөгөн) элементтеринин, көмүскө өткөргүчтөрдүн жана инженердик тармактардын жайгашуу схемасы, ошондой эле үйдүн конструкцияларынын элементтерине жана анын электр тармагына жүктөмдүн жеткен чеги жөнүндө маалыматтар болушу керек.

Бул маалыматтар аткаруу документтеринин көчүрмөсү түрүндө берилиши мүмкүн.

4.7 Үйдүн бөлмөлөрүнүн аянттарын эсептөө, көлөмдөрүн жана кабаттарын аныктоо эрежелери МАКЧ 3.02-04 боюнча кабыл алынат.

4.8 Мамлекеттик жана муниципалдык турак фондуна караштуу үйлөрдү, алардын ичинде социалдык милдеттеги турак фондуна караштууларын кайра мерчемдөө жана кайра түзүү Кыргыз Республикасынын Турак кодексине ылайык ишке ашырылышы керек.

5 Конструкциялардын көтөрүүчү жөндөмдүүлүгү жана деформацияланышы

5.1 Үйдүн конструкциялары жана түптөрү ченемдик жүктөрдү жана таасирлерди кабыл алууга ылайык эсептелиниши керек.

Жүктөрдүн жагымсыз айкалышуусун же аларга дал келген аракеттерди, ийилүүнүн жеткен чегин жана конструкциялардын жылышуусун, ошондой эле жүк боюнча бекемдүүлүк коэфициентинин маанисин эске алган жүктөрдүн ченемдик маанилери КЧжЭ 2.01.07нин талаптарына ылайык кабыл алынууга тийиш.

Ошондой эле долбоорлоо тапшырмасында көрсөтүлгөн тапшырык берүүчүнүн кошумча талаптары (мисалы, мештердин, каминдердин, асма жабдыктардын оор элементтеринин жүгү ж.б.) эске алынышы керек.

5.2 Конструкцияларды долбоорлоодо пайдаланылган алардын көтөрүү жөндөмдүүлүгүн жана жол берилген деформацияланышын эсептөө методдору иштеп жаткан тийиштүү материалдардан жасалган конструкцияларга ченемдик документтердин талаптарына жооп берүүгө тийиш.

Иштеп аягына жеткирилүүчү аймакта, отуруп калган грунттарда, сейсмикалык райондордо, ошондой эле башка татаал геологиялык шарттарда үйдү жайгаштырууда, курулуш ченемдерине ылайык келген кошумча талаптарды эске алуу абзел.

5.3 Үйдүн фундаменти КЧжЭ 2.02.01де (түбөлүк тоңуп туруучу грунттар үчүн КЧжЭ 2.02.04) каралган грунттардын физикалык-механикалык мүнөздөлүшүн, курулуш жүрүп жаткан аянттын гидрогеологиялык режиминин мүнөздөлүшүн, ошондой эле грунттардын жана грунт сууларынын пайдубалдарга жана жер алдындагы инженердик

тармактарга карата агрессивдүүлүк деңгээлин эске алып долбоорлонушу керек. Пайдубалдар үйдүн элементтеринин алдындагы негиздердин зарыл болгон текши отурушун камсыз кылуусу керек.

6 Өрт коопсуздугу

6.1 Үйлөр функционалдык өрт коопсуздугунун Ф1.4 классына киришет.

Үйлөрдү долбоорлоодо жана курууда ушул курулуш ченемдери менен аныкталган өрттүн пайда болушун алдын алуу боюнча, адамдарды үйгө жанаша жайгашкан аймакка өз убагында эвакуациялоону камсыздоо боюнча, өрттүн коңшу курулуштарга жана турак блокторго таралуусун болтурбоо боюнча чаралар, ошондой эле өрт өчүрүүчү түзүмдүк бөлүмдөрдүн өздүк курамынын өрт өчүрүү жана адамдарды куткаруу боюнча иш-чараларды жүргүзүү үчүн үйгө жетүүсүн камсыздоо боюнча чаралар каралууга тийиш. Мында өрттүн кайсы жайдын ичинде болбосунчыгышы жана өрттүн үйдүн үстүнө таралышы эске алынат.

6.2 Үйлөрдүн, ошондой эле башка курулмалардын ортосундагы өрткө каршы аралыктар өрткө каршы коопсуздук талаптарына ылайык келүүгө тийиш.

Чектеш турак блокторду өрткө каршы отко чыдамдуулук чеги REI 45тен кем эмес жана К1ден төмөн эмес класстагы туюк дубалдар менен бөлүү керек. Өрт коопсуздугунун конструкциялык С2 жана С3 классындагы блоктолгон үйлөрдө өрткө каршы коопсуздуктун талаптарына ылайык, кошумчаланып,кабаттын аянты 600 м ^{2}көп эмес бир же бир нече турак блокторду кошкон өрт отсектеринде 1-типтеги, отко чыдамдуулук чеги REI 150дөн кем эмес жана К0дөн төмөн эмес класстагы өрткө каршы туюк дубалдар болушу керек.

6.3 Бир жана эки кабаттуу үйлөргө отко чыдамдуулук даражасы жана конструкциялык өрт коопсуздугу классы боюнча талаптар коюлбайт.

6.4 Үч кабаттуу үйлөрдө негизги конструкциялар отко чыдамдуулуктун III даражасындагы имараттардын коснтрукцияларына коюлган талаптарга ылайык келиши керек: көтөрүп туруучу элементтердин отко чыдамдуулугунун чеги R 45тен кем эмес болуугa тийиш, жабуулардыкы - REI 45тен кем эмес, көтөрбөгөн тышкы дубалдардыкы - Е 15тен кем эмес, чатыры жок жабуулардын төшөлмөлөрүнүкү - R 15тен кем эмес. Үйдүн конструкциялык өрт коопсуздугунун классы С2ден төмөн болбошу керек.

Эгерде кабаттын аянты 150 м^2 ашпаса, үч кабаттуу үйлөрдүн конструкциясын отко чыдамдуулуктун IVдаражасында кылып тургузууга жол берилет. Мында көтөрүп туруучу элементтердин отко чыдамдуулугунун чегин R 30дан кем эмес, жабуулардыкын - REI 30 кем эмес кабыл алуу абзел.

6.5 Ар бир үйдө (турак блокто) эч болбогондо түздөн-түз тышка, ошондой эле 3-типтеги тепкичке чыгуучу эвакуациялык чыгуу болушу керек.

6.6 Эгерде үч кабаттуу үйлөрдө ачык ички тепкичтерден тышка чыгуу үчүн бир кабаттан көп эмес деңгээлге (кабатка) көтөлүрүп же түшүш керек болсо, андай ачык тепкичтерди эвакуациялык тепкич катары кароого жол берилет.

Эгерде үч кабаттуу үйлөрдө чыгуу үчүн жогорку кабаттан эки деңгээлге (кабатка) төмөн түшүү керек болсо, анда төмөндө көрсөтүлгөн шарттар бир убакытта аткарылса, ачык ички тепкичтерди эвакуациялык катары кароого жол берилет:

а) ар бир уктоого пайдаланыла турганбөлмөдө бир терезеден кем эмес терезе бар болуп, полдун деңгээлинен 1м жогору эмес жайгашуусу керек;

б) аталган бөлмөлөр тике коридорго же балконго чыгышы бар холлго чыгышы керек;

в) аталган терезелердин жана балкондун жерден бийиктиги 7м жогору болбошу керек.

Үч кабаттуу үйлөрдө тепкич торун орнотууда анын көлөмүндө кириш вестибюлду жана кабат сайын холлдорду жайгаштырууга жол берилет. Мындай тепкич торлордун, анын ичинде вестибюлдардын жана холлдордун дубал конструкцияларынын жана перекрытиелеринин отко чыдамдуулугунун чеги REI 45ден кем эмес, конструкциялык өрт коопсуздугунун классы К1ден кем эмес болууга тийиш.

Тепкич торлордун дубалдарында жарык тешиктери жок болуп, жогорудан түшкөн жарык менен жарыктандырылса болот. Тепкичтер жыгачтан жасалса болот.

6.7 Блоктолгон үйлөрдү долбоорлоодо жана куруода өрттүн коңшу турак блокторго таралышын алдын алуучу чаралар жана өрткө каршы тосмолорду айланып өткөн өрткө каршы отсектер каралышы керек. Бул үчүн өрткө каршы дубалдар үйдүн, күйүүчү материалдардан жасалган бардык конструкцияларын кесип өтүшү керек. Мында, үйдү өрткө каршы отсектерге бөлгөн өрткө каршы 1-типтеги дубалдар тунукенин үстүнө чыгып, дубалдардын тышкы беттөөлөрүнөн 15сантиметрден кем эмес чыгып турушу керек, ал эми жабууда, тунукеден тышкары, Г3 жана Г4 күйүү тобундагы материалдарды колдонгон учурда – тунукеден 60 сантиметрден кем эмес жогору чыгып, дубалдын тышкы бетинен 30 сантиметрден кем эмес чыгып турушу керек.

Эгерде өрткө каршы дубал менен тунукенин ортосундагы, ошондой эле өрткө каршы дубал менен дубалдын тышкы беттөөсүнүн ортосундагы жылчыктар күйбөс материалдар менен өрткө каршы дубалдын бардык калыңдыгы боюнча тыгыз толтурулуп чыкса, үйдүн турак блокторун бөлүп туруучу өрткө каршы дубалдар тунукени жана дубалдын тышкы беттөөсүн кесип өтпөй койсо болот.

Коңшу отсектерде жайгашкан кайсы тешик болбосун, алардын ортосундагы түз горизонталдуу аралык 3метрден кем эмес болушу керек, ал эми коңшу турак блоктордо – 1,2 метрден кем эмес.

Чектеш турак блоктордун же өрт отсектеринин тышкы дубалдары 135 ° жана андан кем бурчта ыкташкан учурда, ушул бурчту түзгөн чектеш турак блоктор үчүн жалпы узундугу 1,2 метрден кем эмес жана чектеш

өрткө каршы отсектер үчүн 3 метрден кем эмес тышкы дубалдын тилкеси тиешелүү өрткө каршы дубалга коюлган талаптарга жооп бергендей болуп жасалышы керек.

6.8 Эки же андан көп машиналарга кошо курулган автотоктотмо үйдүн (блоктун) башка жайларынан отко чыдамдуулук чеги REI 45тен кем эмес тосмолор жана жабуулар менен бөлүнүп турушу керек.

Автотоктотмо менен үйдүн турак жайларынын ортосундагы эшик жабылуусунда тыгыздоочулар, өзү жабылуучу түзүлүш менен жабдылууга тийиш жана уктоо үчүн бөлмөгө чыкпашы керек.

6.9 Үйдүн курулуш конструкциялары оттун билинбей тарашына жол бербеши керек. Г3 жана Г4 күйүү тобундагы материалдар менен чектелген жана минималдуу өлчөмү 25 мм көп болгон дубалдардагы, тосмолордогу, жабуулардагы жана төшөлмөлөрдөгү боштуктарды, ошондой эле чатырлардын жана мансардалардын чөнтөктөрүн туюк диафрагмалар менен тилкелерге бөлүш керек. Алардын өлчөмү тосулуп жаткан бөлмөнүн контуру менен чектелиши керек.

Туюк диафрагмалар термопластикалык көбүкпласттардан жасалбашы керек.

6.10 Үч кабаттуу үйлөр автономдуу оптика-электрондук түтүндүү өрткө каршы кабарлагычтар менен же башка ушундай мүнөздөлүштөгү кабарлагычтарменен жабдылууга тийиш. Үйдүн ар бир кабатында, өрттүн чыккандыгы туурасында өз убагында билдирүүнү эске алып, жок дегенде бир өрткө каршы кабарлагыч орнотулушу керек.

Түтүндүү өрткө каршы кабарлагычтарды ашканага, душтарга, ванналарга, даараткааналарга ж.б.у.с. бөлмөлөргө орнотпош керек. Кошо курулган автотоктотмолорду жана коомдук пайдалануудагы жайларды аталган кабарлагычтар менен, андан тышкары, баштапкы өрт өчүрүүчү каражаттарменен жабдыш керек.

6.11 Газ жана суюк отун менен иштеген жылуулук энергиясынын булагы катары каралган борборлоштурулган жылуулук менен камсыздоо жок болгон учурда, заводдон толук даярдалып келген автоматташтырылган жылуулук генераторлору пайдаланышы керек. Аталган жылуулук генераторлордун үйдүн желдетилип туруучу биринчи же цоколь кабатында, жер төлөсүндө же чатырда орнотулушу абзел. 35 кВтко чейинки кубаттуулуктагы жылуулук генераторлорду ашканага орнотууга жол берилет.

Газ жана суюк отун менен иштеген жылуулук генераторлору жайгаштырылган бөлмө ЭАКЧ 4.02-03 жана ЭАКЧ 4.03-01 баяндалган коопсуздук талаптарына ылайык болууга тийиш.

Газ өткөргүчтү ашкананын тике өзүнө же жылуулук генераторлорунун бөлмөсүнө киргизүү абзел. Үйдөгү ички газ өткөргүч ЭАКЧ 4.03-01 төмөн басымдагы газ өткөргүчтөргө коюлган талаптарга жооп бериши керек.

Борборлоштурулган газ менен камсыздоо жок болгон учурда, ашканадагы плиткаларды газ менен камсыздоо үчүн үйдүн сыртына орнотулган газ баллондорун колдонууга уруксат берилет. Үйдүн ичинде сыйымдуулугу 50л. көп эмес баллондорду коюуга уруксат берилет.

6.12 Жылуулук генераторлору, алардын ичинде катуу отун менен жагылган мештер, каминдер, тамак бышырган плиталар жана морлор үйдүн өрт коопсуздугун касыздаган конструкциялык иш-чаралар жүргүзүлүп аткарылышы керек. Заводдо даярдалган жылуулук генераторлору жанатамак бышырган плиталар өндүрүүчү ишканалардын нускамасындагы коопсуздук талаптарын эске алып, орнотулушу керек.

Катуу отунду жыюучу кампаны үйдүн биринчи же цоколь кабатында, жер төлөсүндө жайгаштырууга жол берилет.

6.13 Газ каминдери заводдо даярдалышы керек. Күйүүдөн чыккан түтүн морго чыгышы керек. Каминдерди жана алардын автоматикалык газ күйдүрүүчү орнотмолорун жайгаштырууда өндүрүүчү-ишкананын нускамаларындагыталаптар сакталышы керек.

6.14 Электр орнотмолор «(ЭОЖЭ) Электр орнотмолорду жайгаштыруу эрежелеринин» талаптарына жана ушул пункттун жоболорун эске алып, имараттардын электр орнтмолоруна мамлекеттик стандарттарга жооп бериши керек жана коргоочу өчүрмө орнотмолор (КӨО) менен жабдылууга тийиш.

Курулуш конструкцияларынын өзүнүн бетинде же алардын ичинде көмүскө монтаждалганэлектр өткөргүч кабелде же күйүүнү таратпоочу обочолоо менен обочолонгон сымдарда болушу керек.Мындай сымды же кабелди үйдүн конструкцияларынын өзү аркылуу алып өтүүгө жол берилет (втулка жана түтүктөдү пайдаланбай).

Буулуу сауна үчүн колдонулган электр мештери 8 саат тынымысыз иштегенден кийин автоматтуу түрдө өзү өчүп кала турган түзүлүшкө жана автоматтык коргомого ээ болушу керек.

6.15 Үйлөрдү долбоорлоодо жана курууда тышкы өрттү өчүрүү үчүн суу менен камсыз кылуу боюнча талаптар эске алынышы керек.

7 Колдонуудагы коопсуздук

7.1 Үйдү тургундар үйдүн ичинде жана анын жанында жүргөндө, андан чыкканда, ага киргенде, ошондой эле анын кыймылдаган элементтери менен жана инженердик жабдыктары менен пайдаланган учурда жаракат алып калуу тобокелдигин алдын алгыдай кылып долбоорлоо, тургузуу жана жабдуу керек.

7.2 Тепкич марштарынын жана пандустардын жантайышы жана кеңдиги, тепкичтердин бийиктиги, кадам коючу жерлердин кеңдиги, тепкич аянтчаларынын кеңдиги, тепкич, жер төлө, эксплуатацияланган чатыр боюнча өткөөлдөрдүн бийиктиги, полдун деңгээлинин айырмалары, ошондой эле эшик тешиктеринин өлчөмү адамдар жүргөндө жана үйдүн бөлмөлөрүн жабдуучу буюмдарды жылдырууда коопсуздукту жана ыңгайлуулукту камсыздап турушу керек. Зарыл болгон учурларда туткалар каралышы керек. Ар түрдүү бийиктикеги тепкичтерди колдонууга жол берилбейт.

7.3 Тепкичтердин, балкондордун, лоджиялардын, террасалардын, тунукенин ж.б. бийиктигинин айырмасы кооптуу болгон жерлерде

тосмолордун бийиктиги кулап түшүүнү адын алууга жетиштүү болуп, 0,9 м кем эмес болууга тийиш.

Тосмолор тутамдаш болуп, туткалар менен жабдылып, 0,3 кН/м кем эмес жүктү кабыл алууга ылайыкталышы керек.

7.4 Үйдө жана үйдүн тилкесинде күтүлбөгөн кирип келүүлөрдөн коргогон керектүү иш-чаралар каралышы керек.

7.5 Үйдүн элементтеринин конструкциялык чечимдеринде (алардын ичинде боштуктардын жайгашуусу, конструкциялар аркылуу өткөн трубопроводдордун ордун герметизациялоо ыкмасы, желдетүүчү тешиктерди орнотуу жана жылуулук обочолонтууну жайгаштыруу) кемирүүчүлөрдүн жана курт-кумурскалардын кирип кетүүсүнө каршы коргоо каралышы керек.

7.6 Үйдүн инженердик тутуму тиешелүү ченемдик документтерде камтылган талаптарды жана жабдыктарды өндүргөн заводдордун нускамаларындагы көрсөтмөлөрдү эске алып долбоорлонушу жана монтаждалышы керек. Мында: эгерде адамдар кармабай тургандай чаралар каралбаса, жылытуучу куралдардын жеткиликтүү бөлүктөрүнүн бетинин жана жылуулукту алып келген трубопроводдордун температурасы 70°С жогору болбошу керек, башка учурларда 90°С жогору болбошу керек; башка трубопроводдордун жана морлордун бетинин температурасы 40°С жогору болбошу керек; аба менен жылытуучу куралдардын жылуулукту чыгаруучу тешиктеринен 10 см. аралыктагы ысык абанын температурасы 70°С жогору болбошу керек, суу менен камсыздоочу тутумдагы ысык суунун температурасы 60°С жогору болбошу керек.

7.7 Сейсмикалык райондо тургузулган үйдүн жылдырган учурда өрткө же жарылууга алып келе турган агрегаттары жана куралдары ишенимдүү бекитилиши керек.

8 Санитардык-эпидемиологиялык талаптарды камсыздоо

8.1 Үйлөрдү долбоорлоодо жана курууда ушул курулуш ченемдери менен аныкталган адамдардын ден соолугун жана курчап турган чөйрөнү сактоо боюнча санитардык-эпидемиологиялык талаптарды аткарууну камсыздаган чаралар каралышы керек.

8.2 Үйдүн жылытуу тутуму жана тосмо конструкциялары от жагылуучу мезгил ичинде үйдүн бөлмөлөрүндө курулуштун тиешелүү райондорундагы тышкы абанын эсептик параметрлеринде, ГОСТ 30494 аныктаган ички абанын температурасынын жол берилген чектеринде камсыздоого эсептелиши керек, бирок адамдар жүргөн бардык бөлмөлөр үчүн 20°С төмөн эмес, ал эми ашканаларда жана дааратканаларда – 18°С, ванна жана душтарда – 24°С, ванна даараткана менен чогуу болгон бөлмөлөрдө – 22°С болуш керек.

Үйдө жылдын муздак мезгилдеринде абаны мажбурлап берүү жолу менен аба менен жылытуучу тутумду орнотууда бул тутум үйдүн

бөлмөлөрүндө ГОСТ 30494 боюнча микроклиматтын параметрлеринин оптималдуу маанисин (температура, салыштырмалуу нымдуулук, абанын кыймылынын ылдамдыгы, бөлмөнүн жыйынтыктоочу температурасы жана анын жериндеги ассиметриясы) камсыздоого ылайыкталып эсептелиши керек. Абаны кондициондоштуруу тутумун орнотууда оптималдуу параметрлер жылдын жылуу мезгилдеринде деле камсыздалып турушу керек.

8.3 Желдетүү тутуму санитардык талаптарга ылайык бөлмөлөрдөгү абанын тазалыгын (сапатын) жана анын бир калыпта келүүсүн жана таралышынсактап турушу керек. Желдетүү төмөндөгүдөй болушу мүмкүн:

желдетүү каналдары аркылуу абанын өзүнөн өзү чыгып кетүүсү;

абаны механикалык жол менен киргизип-чыгарып туруу, алардын ичинде аба менен жылытуу менен айкалышкан; айкалыштырылган жарым-жартылай механикалык жана табигый ыкманы колдонуп, желдетүү каналдары аркылуу абанын киргизип-чыгарып туруу.

Абаны чыгарууну ашканадан, дааратканадан, ваннадан жана зарыл болгон учурда үйдүн башка бөлмөлөрүнөн караштырыш керек.

Зыяндуу заттар же жагымсыз жыттар болушу мүмкүн болгон бөлмөлөрдөгү аба тике сыртка чыга турган болуп, башка бөлмөлөргө кирбеши керек, желдетүүчү каналдар аркылуу да башка бөлмөлөргө тарабоого тийиш.

Табигый желдетүүнү камсыздоо үчүн үйдүн бөлмөлөрүнүн терезелеринин форточкалары, фрамугалары ж.б. аркылуу желдетүү мүмкүнчүлүгү каралышы керек.

8.4 Үйдүн тейлөө режиминдеги желдетүүчү тутумунун минималдуу өндүрүмдүүлүгү адамдар ар дайым келип турган бөлмөдө бир саат бою абанын көлөмү бир жолкудан кем эмес алмашылышынын эсебинен аныкталышы керек.

Тейлөө режиминдеги ашкандан бир саатта 60 м^3 абадан кем эмес көлөмдөгү аба, ванна, дааратканадан бир саатта 25 м^3 аба чыгып турушу керек. Башка бөлмөлөрдөгү, ошондой эле башка желдетилип туруучу жайларда жумушчу эмес режимде абанын алмашып турушу бир саатта бөлмөнүн 0,2 көлөмүнөн кем эмес болушу керек.

8.5 Инженердик экологиялык изилдөөлөрдүн маалыматы боюнча кыртыш газдары (радон, метан, торин) бөлүнүп чыгуучу тилкелерде үйлөрдү курууда, кыртыш газдарынын грунттан үйгө кирип кетпеши үчүн, жер төлөлөрдүн дубалдарынын жана полдун грунт менен чектешүүсүн обочолонтуу боюнча чаралар кабыл алынышы керек жана башка, санитардык ченемдердин талаптарына ылайык газдын концентрациясынын төмөндөшүнө өбөлгө түзүүчү чаралар көрүлүүгө тийиш.

8.6 Турак жайлардын, аба өткөргүчтөдүн жана трубопроводдордун ички жана тышкы тосмо конструкцияларынын дабыштан обочолонтулушу тышкы чуулдоонун булактарынан дабыш басымынын төмөндөшүн, ошондой эле инженердик тутумдардын чуулдоосу МАКЧ 2.04-03 боюнча уруксат берилгенден ашпаган деңгээлде болушун камсыз кылууга тийиш.

Блоктолгон үйлөрдүн турак блокторун бөлүп туруучу дубалдарынын аба чуулдоосун обочолонтууиндекси 52 дБ төмөн эмес болушу керек.

8.7 Табигый жарыктандыруу турак жайларда жана ашканада камсыздалышы керек.

Табигый жарыктандыруунун деңгээли МАКЧ 2.04-05 талаптарына жооп бериши керек. Жарыктандыруу тешиктеринин аянтынын турак жайдын жана ашкананын полунун аянтына карата катышы 1:8 кем эмес болушу керек. Мансарда кабаттары үчүн бул катышты 1:10 кем эмес кабыл алууга жол берилет.

Жалпы пайдалануучу кошулуп курулган жайлар үчүн табигый жарыктын зарылдыгы МАКЧ 3.02-03 боюнча аныкталат. Ушул жайлардын табигый жарыктандыруусунун деңгээли талаптарга ылайык келүүгө тийиш.

8.8 Үйдүн тосмо конструкциялары тышкы муздак абанын кирип кетүүсүнөн жана ички бөлмөлөрдөгү суу буусунун диффузиясынан сактаган жылуулукту, абаны жана бууну обочолонткон:

ички конструкциялардын бетинде зарыл болгон температураны камсыздаган жана бөлмөлөрдүн ичинде нымдуулуктун конденсацияланышын жок кылган;

конструкцияларда нымдуулуктун чогулушун болтурбаган обочолонуу менен камсыздалышы керек.

Тышкы дубалдардын конструкцияларынын бетинин ички жана тышкы температураларынын айырмасы ички абанын эсеп температурасында 4°Сдан жогору болбошу керек, ал эми биринчи кабаттын полунун конструкциялары үчүн – 2°Сдан жогору болбошу керек. Терезелердин конструкциялык элементтеринин ички беттериндеги температура тышкы абанын эсеп температурасында 3°Сдан төмөн болбошу керек.

Үйдүн бөлмөлөрү жаан, эриген, грунт сууларынан жана тиричилик суунун агып калышынан корголушу керек.

8.9 Үйдү иче турган суу менен камсыздоо калктуу пункту КЧжЭ 2.04.02 талаптарына ылайык суу менен камсыздоочу борборлоштурулган тармактан каралышы керек.

8.10 Агынды сууларды кетирүү үчүн борборлоштурунган, жериндеги же жеке, анын ичинде чыгарып тазалоочу, сиңдирип алуучу же жеке санитардык био иштетүүчү канализация тутуму каралышы керек.

Катуу тиричилик калдыктарын жана жалпы пайдалануучу милдеттеги жайларды эксплуатациялоодон чыккан таштандыларды чогултуу жана жок кылуу жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органдары кабыл алган турак фондду эксплуатациялоо эрежелерине ылайык уюштурулушу керек.

Агынды суулар жана катуу калдыктар аймактарды жана суу алып жүрүүчү горизонтторду кирдетпей жок кылынышы керек.

9 Энергияны сактоо

9.1 Үй, анын бөлмөлөрүнүн микроклиматына ж.б. жашоо шарттарына карата коюлган талаптарды аткарууда кайра жаңыртылбаган энергетикалык ресурстарды эксплуатациялоодо натыйжалуу жана

экономдуу сарптоо камсыздалгыдай кылып долбоорлонуп, тургузулушу керек.

9.2 Энергияны сактоо боюнча талаптарды тутуу же үйдүн негизги элементтеринин – курулуш конструкцияларынын жана инженердик тутумдарынын мүнөздөлүшү боюнча, же үйдү жылытууга энергиянын салыштырма чыгымынын комплекстүү көрсөткүчү боюнча бааланат.

9.3 Үйдүн энергиялык натыйжалуулугун курулуш конструкцияларынын жана инженердик тутумдарынын мүнөздөлүшү боюнча баалоодо, эгерде төмөндөгү шарттар сакталган болсо, ушул курулуш ченемдердин талаптары аткарылды деп эсептелет:

тосмо конструкциялардын жылуулукту чыгарууга келтирилген каршылыгы жана абаны өткөргүчтүгү КР КЧжЭ 23-01 боюнча талап кылынгандардан төмөн болбосо;

жылытуу, желдетүү, абаны жана ысык суу менен камсыздоону кондиционудоштуруу тутумдары автоматтык түрдө же кол менен жөнгө салынса;

үйдүн инженердик тутумдары борборлоштурулган камсыздоодо жылуулук энергиясын, муздак, ысык сууну, электр энергиясын жана газды эмесптөөчү куралдар менен жабдылган болсо.

9.4 Эгерде q салыштырмалуу сарпталган энергиянын эсеп мааниси үйдөгү микроклиматтынжана аба тазалыгынын ченемдештирилген параметрлерин сактоо үчүн КР КЧжЭ 23-01 көрсөтүлгөн ^{qreq}h максималдуу жол берилген ченемдештирилген маанисинен ашпаса, анда үйдү жылытууга салыштырмалуу сарпталган энергиянын комплекстүү көрсөткүчү боюнча үйдүн энергиялык натыйжалуулугун баалоодо ушул курулуш ченемдеринин талаптары аткарылды деп эсептелинет. Мында инженердик тутумдар автоматтуу түрдө жана кол менен жөнгө салынуучу куралдар менен жана борборлоштурулган камсыздоо болгон учурда жылуулукту, муздак, ысык сууну, электр энергиясын жана газды сарптоону эсептөөчү куралдар мененжабдылууга тийиш.

9.5 Долбоорлонгон үйдүн q салыштырмалуу сарпталган жылуулук энергиясынын эсептик маанисин от жагылуучу мезгил ичинде тосмо конструкциялары жана желдетүү тутуму аркылуу чыгып жаткан аба менен жылуулукту жоготуунун суммасынын жылытылып жаткан бөлмөлөрдүн 1 $м^2$ аянтына жана от жагылуучу мезгилдин суткасындагы градуска карата катышы катары аныкталат.

9.6 Үйдүн техникалык-экономикалык мүнөздөлүшүнүн оптималдуулугуна жетишүү жана жылытууга энергиянын салыштырмалуу сарпталышын мындан ары да кыскартуу максатында, төмөндөгүлөр каралат:

үйдүн тыгыздык көрсөткүчтөрүн жакшыртууну камсыздаган үйдүн көлөмдүү-мерчемдүү чечимдери;

күн радиациясынын агымын жана суук шамалдын үстөмдүү болгон багытын эске алып, жердин тараптарына карата үйдүн жана анын бөлмөлөрүнүн эң рационалдуу жайгашуусу;

жогорулатылган ПАК номенклатуралык катарга ылайык келген натыйжалуу инженердик жабдыктарды колдонуу;

жасалма жарыктандыруунун энергияны сактоочу булактарын колдонуу;

чыгып жаткан абанын, агынды суулардын жылуулугун жок кылуу, күн, шамал ж.б. энергиясынын кайта жаңыртылуучу булактарын колдонуу.

Эгерде аталган иш-чараларды жүргүзүүнүн натыйжасында шарттарды сактоо тосмо конструкциялардын жылуулукту чыгарууга каршылыгынын мааниси КР КЧжЭ 23-01 талап кылынгандардан аз мааниде камсыздалса, анда КР КЧжЭ 23-01 талап кылынгандарга салыштырмалуу дубалдардын жылуулукту чыгарууга каршылыгынын көрсөткүчүн төмөндөтүүгө уруксат берилет.

9.7 Ушул бөлүмдүн ченемдери салттуу түрдө өз күчтөрү менен, устундардан салынып жаткан, жылытылуучу бөлмөлөрдүн аянты 60 $м^2$ ашпаган үйлөргө тиешеси жок.

9.8 Турак үйдүн инженердик камсыздалышын иштеп чыгууда энергиянын кайра жаңыртылуучу табигый булактарын (күн, шамал ж.б.) колдонууга уруксат берилет.

10 Узак мөөнөттүүлүгү жана ремонтко жарактуулугу

10.1 Эксплуатацияланып жаткан үй аныкталган эрежелерди сактаган учурда ушул курулуш ченемдеринин талаптарына ылайык, долбоорлоо тапшырмасында аныкталышы мүмкүн болгон, кызмат кылуунун сунушталган мөөнөтүнө чейин өз сапаттарын сакташы керек.

10.2 Үйдүн бекемдиги, туруктуулугу жана жалпысынан кызмат кылуу мөөнөтү аныктала турган үйдүн негизги ремонттолбогон элементтери ГОСТ 27751 жана тиешелүү материалдардан жасалган курулуш конструкцияларга курулуш ченемдердин талаптарын эске алып, өздөрүнүн сапаттарын уруксат берилген чекке чейин сакташы керек.

10.3 Үйдүн сунушталган кызмат кылуу мөөнөтүнө салыштырмалуу кызмат мөөнөтү аз болгон элементтер, деталдар, жабдыктар долбоорлоо тапшырмасындагы талаптарды эске алып, долбоордо аныкталган ремоттордун аралыгындагы мөөнөттөргө ылайык алмаштырылма болууга тийиш. Көп же аз кызмат кылуучу элементтерди, материалдарды жана жабдыктарды колдонууга жараша ремонттор аралыгынын мөөнөтүнүн узарышы же кыскарышы тууралсындагы чечимдер техникалык-экономикалык эсептөөлөр менен аныкталат.

10.4 Конструкциялар жана деталдар КЧжЭ 2.03.11 ылайык нымдын, төмөн температуралардын, агрессиялуу чөйрөнүн, биологиялык ж.б. жагымсыз факторлордун таасирине чыдамдуу материалдардан жасалышы керек.

Зарыл болгон учурларда жаан, эриген, грунт суулардын үйдүн тосмо жана көтөрүп туруучу конструкцияларынын катмрына киришине каршы, ошондой эле тышкы тосмо конструкцияларында, аларды жетиштүү герметикалоо жолу менен же жабык мейкиндерди жана аба катмарларын желдетүүчү түзүлүштөрдү орнотуу аркылуу кондицияланган нымдуулуктун жол берилбеген өлчөмүнүн чогулушуна каршы тиешелүү чаралар көрүлүшү керек.

Иштеп жаткан ченемдик документтердин талаптарын ылайык зарыл болгон коргоочу курамдар жана жабуулар пайдаланышы керек.

10.5 Чогултулуучу элементтердин кошулуучу туташтырмалары жана катмарланган конструкциялар негиз тегиз эмес отуруп калганда жана башка эксплуатациялык таасирлердин натыйжасында пайда болгон температуралык-нымдуулук деформацияларды жана аракеттерди кабыл алууга ылайыкталып эсептелиши керек.

Кошулуучу жерлерде пайдаланылган тыгыздоочу жана герметикалоочу материалдар терс температуралар менен суунун таасирлери жана ультра кызыл көк нурлар тийген учурда серпилгичтик жана адгезиондук сапатттарды сактап калууга тийиш.

Герметикалоочу материалдар конструкциялардын коргоочу жана коргоочу-декоративдик жабуучу материалдары менен байланышкан жеринде бирге кошула ала турган болушу керек.

10.6 Үйдүн жабдыктары, арматуралары жана инженердик тутумунун куралдары, алардын туташтырмалары техникалык тейлөө, ремонт жана алмаштыруу үчүн жеткиликтүү болушун камсыдоо керек.

Төмөн температуралар иштешине терс таасирин тийгизген жабдыктар жана трубопроводдор алардын таасиринен корголушу керек.

10.7 Сейсмикалык таасирлерге, отуруп калууларга жана иштеп чыгууларга ж.б. грунттун жылышып кетүүсүнө, анын ичинде аяздан көөп кетүүгө дуушар болгон татаал геологиялык шарттарда үйлөрдү курууда инженердик коммуникацияларды киргизүү негиздин жылып кетүү мүмкүндүгүн компенсациялоону эске алып жүргүзүлүшү керек.

Үйдүн курулуш конструкцияларына жабдыктар жана трубопроводдор, конструкциялар жылып кетиши мүмкүн болгон учурда алардын ишке жөндөмдүүлүгү булузбагандай болуп бекитилиши керек.